

» Pripravila: Dr. Simona Kostanjšek Brglez, ZRC SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta

KULTURNA DEDIŠČINA

UMETNOST
ZA
TURIZEM

Prispevek je nastal v okviru projekta Umetnost za turizem. Umetnostnozgodovinske vsebine kot podlaga razvoju trajnostnega turizma Vzhodne Slovenije, ki ga sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS in Evropski sklad za regionalni razvoj, ter v okviru raziskovalnega programa Slovenska umetnostna identiteta v evropskem okviru (P6-0061), ki ga iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Jurij Ačko – pozabljeni slovenjebistriški slikar samouk

Slovenjebistričan Jurij Ačko

je eden od številnih neznanih ali skoraj neznanih in neraziskanih podobarjev – kiparjev, rezbarjev, slikarjev oziroma pozlatarjev – delujočih konec 19. in v prvi polovici 20. stoletja, ki so prevzemali naročila predvsem za Cerkev.

V omenjenem obdobju jim je bila največkrat naložena obnova bodisi stenskih in tabelnih slik bodisi oltarjev in razne lesene cerkvene opreme, včasih pa so po naročilu naredili tudi kakšno novo delo. Ob omenjenem so neredko izvrševali razna druga opravila oziroma popravila.

Popravljal cerkve

Ačko se je rodil 26. marca 1878 v Visolah očetu Antonu in materi Mariji. Dan po rojstvu

je bil Georg krščen na Zgornji Ložnici. Leta 1923 se je v Slovenski Bistrici poročil z **Julijano Motaln**. Deloval v prvi polovici 20. stoletja. Po doslej znanih podatkih je bil slikopleskar, ljubiteljsko pa se je ukvarjal s slikarstvom in restavracijami. Njegov veliki podpornik je bil župnik **Ivan Šolinc**, kar lahko sklepamo iz tega, da je v času njegovega duhovniškega delovanja v Slovenski Bistrici popravil cerkve v tej župniji, za delo pa ga je priporočal tudi drugim.

Obrat in atelje v domačem kraju

Ačko je imel obrtni obrat v lastni hiši na Partizanski ulici 3 (takrat Šolski ulici) v Slovenski Bistrici. V pritličnem prostoru, ki je gledal na dvorišče, je imel, kot pravi gospa, ki se tega še spominja, atelje, v katerem je slikal. Nekateri se spominjajo tudi še njegovih stenskih slik v nekdanji gostilni Kos na isti ulici. Slike, ki so danes pod beležem, bi naj prikazovale vedute Slovenske Bistrice, in sicer bi naj Ačko na steno prenesel motive iz bakrorezov G. M. Vischerja s konca 17. stoletja.

Cirkovce, obok prezbiterija župnijske cerkve

Kje je deloval?

Najstarejši doslej najden zapis o njem, ki se nanaša na njegovo delo, je ohranjen v kroniki domače župnije. Leta 1923, ko so prenavljali **Marijino cerkev** v mestu, sta slikarsko delo izvršila cerkveni slikar Horvat iz Maribora in domačin J. Ačko.

Poslikav ne poznamo, saj so bile (po pričevanjih) v poznih petdesetih letih prebeljene, fotografski posnetki pa za zdaj niso v razvidu.

Leta 1929 sta ista poslikala tudi obok ladje župnijske cerkve **sv. Jerneja**. V spominski knjigi ni specificirano, kaj je čigav delež, glede na zapis

»Franjo Horvat je na obok naslikal 18 fresk, vse ostalo pa je dovršil domači slikar Jurij Ačko« in glede na veliko razliko v izplačilu, pa bi lahko sklepali, da je Ačko prevzel ves ornamentalni del in morda tudi beljenje sten.

V **Makolah** je leta 1930 poslikal tamkajšnjo **podružnico sv. Lenarta** nad trgom. Pozneje je bila cerkev prebeljena. Na ohranjeni fotografiji vidimo pilastrsko členitev sten in ornamentalno figuralno poslikan strop: nad velikim oltarjem je v širokem okvirju v okroglem polju podoba Boga Očeta. France Stele je poslikavo »nekega Ačka iz Slovenske Bistrice« leta 1946 označil kot »pretenciozno« delo.

Isto leto je delal še v domači župniji. Poleti 1930 je na pobudo Šolinca prenavljal freske v **podružnici sv. Marjete na Ritoznoju**. V časopisu Slovenski gospodar beremo: »Ladjo, katera še do sedaj ni bila slikana, okusno preslikava naš neutrudljivi slikar g. Jurij Ačko; staro slikarstvo v prezbiteriju in pri stranskih oltarjih, ki jo je v 18. stoletju neki slikar z nepriemernimi barvami pokvaril, pa temeljito popravlja.«

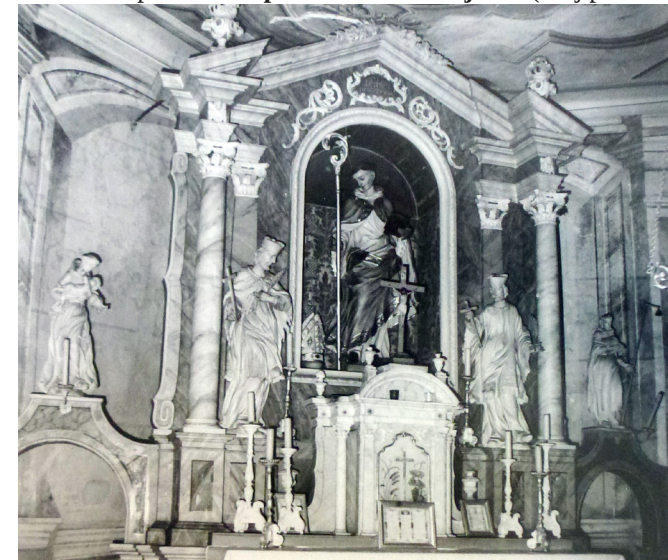
Leta 1933 je v **Makolah** v celoti prenovil pokopališko **kapelo sv. Jožefa**, in sicer je poslikal celotno kapelo, restavriral oljne slike ter posrebril železna vrata

Slovenska Bistrica, Partizanska ulica 3, 1932, foto: Zavod za kulturo Slovenska Bistrica

in Kristusa na križu na pročelju. Leta 1942 je v Slovenski Bistrici popravil kipa, ki sta stala v takrat porušeni **kapeli ob**

Marijini cerkvi. Iz arhivskega gradiva je znano še, da je poslikal tudi **cerkev sv. Mihaela na Črešnjvcu** (zdaj pod bele-

Makole, cerkev sv. Lenarta, foto: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

žem). Nazadnje je delal v **Cirkovcah**. Po priporočilu Šolinca je takrat že 69-letni Ačko prevzel restavriranje ornamentalno-figuralne poslikave na oboku prezbiterija župnijske cerkve.

Zapis ob njegovi smrti

Najobširnejši zapis o njem najdemo v spominski knjigi domače župnije, v katero je Šolinc ob Ačkovi smrti leta 1947 napisal: »14. II. je umrl tukajšnji meščan in slikarski mojster Jurij Ačko, hišni posestnik v šolski ulici. Imenovani je bil naraven - slikar - samouk. Odliččen plastik! / .../ Tik pred svojo smrtjo pa je mojstrsko dovršil največje delo v svojem življenju - preslikavanje veličastne cerkve Marijinega vnebovzetja v Cirkovcah na Drav. Polju. Ko se je odstranil slikarski oder, je vzklikal: Hvala Bogu! Marija je pomagala! Bil je mirnega - tihega značaja. Njegovo delo je spremljala ljubezen. Skromen zaslužek je bilo njegovo plačilo. Na pohvalo se je milo nasmehnil - kakor je samo on znal. / .../ Blaženi pokoj tvoji duši - mojster Ačko!«.

Večina njegovih slikarskih del je pod beleži, še vidne poslikave pa kažejo na roko manj zmogljivega samouka. Kljub temu pa je Jurij Ačko eden tistih Bistričanov, ki so pomembni za lokalno zgodovino.

» Pripravil: Milan Sternad iz Makol, fotograf in strasten zbiratelj starih fotografij in razglednic domačega in okoliških krajev.

Makolčani med obiranjem hmelja v celjski dolini, v 60-ih in 70-ih letih

ZAKLADNICA
STARIH
FOTOGRAFIJ

STARE
RAZGLEDNICE

Razglednica iz Laporja leta 1912